

ДЕКЛАРАЦИЈА
ВКЛУЧИ СЕ:
СЕКСУАЛНИ
ПРАВА
**ЗА
СИТЕ**

Ние, младите луѓе¹, претставуваме посебна социјална категорија со специфични развојни капацитети² поради што е потребно да се зголемат напорите за остварување на нашите права и потреби во полето на сексуалното и репродуктивното здравје, особено кај маргинализираните млади луѓе.

Ние, младите, имаме се поголема потреба од континуиран пристап до информации и сервиси за сексуално и репродуктивно здравје, затоа бараме да се зголемат заложбите на државата за подобрување на пристапот до релевантни информации за сексуалноста и до сервисите за сексуално и репродуктивно здравје.

Декларацијата „Вклучи се: Сексуални права за сите“, претставува документ кој повикува на остварувања на обврските од страна на Република Македонија кои произлегуваат од следниве меѓународни договори и националното законодавство:

- Универзална декларација за човекови права (Обединети Нации, 10 декември 1948 година)
- Европска конвенција за човекови права (Совет на Европа, 4 ноември 1950)
- Европска социјална повелба (Совет на Европа, 18 октомври 1961)
- Меѓународен пакт за економските, социјалните и културните права (Обединети Нации, 16 декември 1966 година)
- Конвенцијата за елиминирања на сите форми на дискриминација врз жените (Обединети Нации, 18 декември 1979 година)
- Конвенција за правата на детето (Обединети Нации, 20 ноември 1989 година)
- Програма за акција на Меѓународната конференција за население и развој (Обединети Нации, 13 септември 1994 година)
- Декларацијата и платформата за акција од Четвртата светска конференција за жени во Пекинг (Обединети Нации, 16 септември 1995 година)
- Милениумска Декларација (Обединети Нации, 8 септември 2000 година)

• Уставот и Законите на Република Македонија

Дополнително овој документ се заснова на „Сексуални Права: Декларација на Меѓународната федерација за планирано родителство“, издадена во Лондон, 2008 година.

Декларацијата „Вклучи се: Сексуални права за сите“ се темели на следниве начела:

- сексуалноста е интегрален дел на личноста и затоа мора да се создаде поволна средина во која секој ќе може да ги ужива сите сексуални права³ како дел од процесот на развој
- недискриминацијата и почитувањето на различностите овозможуваат севкупна заштита и промоција на човековите права
- сексуалноста и задоволството што произлегува од неа се главни аспекти на човековото живеење, без разлика дали одредена личност ќе одлучи да се репродуцира
- државата има обврска да обезбеди почитување, заштита и примена на сите сексуални права и слободи
- еднакво и рамноправно учество на младите во процесот на иницирање, донесување и спроведување на одлуки за младински прашања

Декларацијата се однесува на три приоритетни области дефинирани за време на Младинската конференцијата „Вклучи се: Сексуални права за сите“:

- Младинско учество и лобирање
- Пристап до сервиси и образование за сексуално и репродуктивно здравје
- Сексуални права

Оваа Декларација ја изготвивме ние, младите – активисти, кои се залагаме нашите барање и препораки да бидат препознани од релевантните институции, носители на одлуки и креатори на политиките за подобрување на сексуалното и репродуктивното здравје и сексуалните права на младите во Република Македонија.

¹Согласно Националната стратегија за млади на Република Македонија, младите се лица на возраст од 15 до 30 години

² Декларацијата за правата на детето признава дека адолосцентите се способни да донесуваат одлуки во врска со нивниот живот и тие одлуки мора да бидат почитувани

³ Сексуалните права се човекови права во однос на сексуалноста. Сексуалните права се конституирани од множество овластувања во врска со сексуалноста кои произлегуваат од правата на слобода, еднаквост, приватност, автономија, интегритет и достоинство на сите луѓе.

Активно младинско учество и лобирање

Меѓународна конференција за население и развој, Програма за акција, параграф 6.15: Младите треба да бидат активно вклучени во планирањето, спроведувањето и евалуацијата на активностите за младински развој кои што имаат директно влијание на нивниот секодневен живот. Ова е особено важно во однос на информациите, образоването и активностите за комуникација и сервисите за репродуктивно и сексуално здравје, вклучувајќи превенција од рана бременост, сексуално образование и превенција од ХИВ/СИДА и другите сексуално преносливи болести.

- активно вклучување на младите луѓе во консултативните процеси при иницирање, донесување и спроведување на одлуки за политики, програми или стратегии кои се однесуваат на нивното сексуално и репродуктивно здравје и на сексуалните права
- обезбедување на гаранција дека сите одлуки кои што се однесуваат на младите и нивното сексуално и репродуктивно здравје се базирани на релевантни експертски истражувања од национален и меѓународен карактер
- обезбедување на финансиска и институционална поддршка за ефикасно спроведување на програмите за подобрување на сексуалното и репродуктивното здравје и права на младите, согласно усвоените национални⁴ и локални стратегии
- обезбедување на поддршка и промоција во остварувањето на сексуалните права на младите од страна на бизнис заедницата, политичките партии, медиумите и дипломатско-конзуларните претставништва
- формирање на пратеничка лоби група којашто ќе работи на континуирана поддршка на сите активности коишто се однесуваат на сексуалното и репродуктивното здравје, на сексуалните права и други прашања поврзани со младите
- формирање на комисија за млади во Собранието на Република Македонија која што ќе се занимава со сите младински прашања, вклучувајќи ги и прашањата за сексуално и репродуктивно здравје и сексуални права

⁴ Национална стратегија за млади 2005-2015, Национална стратегија заadolесцентно здравје и развој 2008-2015, Стратегија за соработка на Владата со Граѓанскиот сектор со акциски план за спроведување 2007-2011, Национална стратегија за ХИВ/СИДА 2007-2011

Приступ до сервиси и образование за сексуално и репродуктивно здравје

Меѓународната конференција за население и развој, Програма за акција, параграф 7.46: Земјите, со поддршка на меѓународната заедница, треба да го заштитуваат и промовираат правото на образование, информации и грижа за репродуктивното здравје наadolесцентите

- отворање на мрежа од центри за бесплатни и доверливи услуги за сексуално и репродуктивно здравје кои ќе бидат во согласност со потребите, барањата и очекувањата на младите луѓе
- едукација на здравствениот кадар за специфичните потреби на младите поврзани со сексуалното и репродуктивното здравје
- обезбедување на бесплатни и достапни контрацептивни средства, вклучувајќи кондоми и итна контрацепција
- воведување на сексуално образование во училиштата како образовен предмет кое ги афирмира сите аспекти на сексуалноста, вклучувајќи ги биолошките, психолошките и социјалните
- финансиска и институционална поддршка на организациите кои работат на советување и обезбедување на информации од областа на сексуалното и репродуктивно здравје и сексуалните права
- организирање на информативно-едукативни кампањи за зголемување на јавната свест за сексуалното и репродуктивното здравје и сексуалните права,
- донесување на национална програма за сексуално и репродуктивно здравје и сексуални права

Сексуални права

Декларацијата и платформата за акција од Четвртата светска конференција за жени во Пекинг, параграф 96: Женските права го вклучуваат правото на жените да имаат контрола врз својата сексуалност, сексуалното и репродуктивното здравје и да донесуваат слободни и одговорни одлуки за овие прашања, ослободени од принуда, дискриминација и насилиство⁵.

- преглед и надополнување на националното законодавство во делот на сексуалните права
- воспоставување на систем за мониторинг и евалуација на примената на националното законодавство во делот на сексуалните права од страна на предложената собраниската комисија за младински прашања и од постојаната анкетната комисија за човекови права во партнерство со граѓанските организации
- градење на капацитети на одговорните институции за спроведување на законодавство во делот на сексуалните права

Декларацијата “Вклучи се: Сексуални права за сите” се темели на следниве сексуални права⁶:

- 1.Право на еднаквост, еднаква заштита со закон и ослободеност од сите форми на дискриминација врз основа на пол, сексуалност или род
- 2.Право на учество на сите лица, без разлика на полот, сексуалноста или родот
- 3.Право на живот, слобода, лична безбедност и телесен интегритет
- 4.Право на приватност
- 5.Право на лична автономија и на признавање пред законот
- 6.Право на слободно размислување, на погледи и на изразување, право на здружување
- 7.Право на здравје и право на користење на научните достигнувања
- 8.Право на образование и информации
- 9.Право на избор за стапување во брак и на засновање и планирање семејство и донесување одлука дали да се има деца, кога и како
- 10.Право на отчетност и надомест

⁵ Овој параграф во сферата на човековите права се смета како појдовна основа за дефинирањето на „сексуалните права“. Иако терминот сексуални права се уште не е во експлицитна употреба во меѓународните документи, поддржувачите на оваа Декларација го признаваат концептот под којшто сексуалните права подеднакво се донесуваат и на сексуалноста и на репродукцијата на сите индивидуи

⁶ Согласно документот „Сексуални права: Декларација на Меѓународната федерација за планирано родителство“, Лондон 2008 година

Декларацијата „Вклучи се: Сексуални права за сите“ е подготвена и усвоена на 21јуни во Охрид за време на Младинската конференција „Вклучи се: Сексуални права за сите“ во организација на X.E.P.A. – Асоцијација за здравствена едукација и истражување, од страна на следниве организации:

- 1.Х.Е.Р.А. – Асоцијација за здравствена едукација и истражување
- 2.Y-PEER Македонија
- 3.Институт за развој на заедниците
- 4.Р.О.М.А – Ромска Образовна Младинска Асоцијација
- 5.Комисија за полова рамноправност на општина Петровец
- 6.Младински Образовен Форум (МОФ)
- 7.Движење за социјална правда ЛЕНКА
- 8.Млади за млади
- 9.АЕГЕЕ – Скопје
- 10.Социјал-демократска младина на Македонија (СДММ)
- 11.Либерално Демократска Младина (ЛИДЕМ)
- 12.ЕМСА
- 13.Права детска амбасада во светот Меѓаши
- 14.Младите момкат
- 15.ПРИМУС
- 16.ЕГАЛ
- 17.Барска светлина
- 18.Здружение на Египканите во Македонија
- 19.Рома СОС
- 20.Вма Вита
- 21.Црвен крст на град Скопје
- 22.Врама Си
- 23.SPECIAL CIVIL INSTITUTE
- 24.Форум на млади демократи (Нова Демократија)
- 25.SkyNet Телевизија
- 26.МТМ Телевизија
- 27.ХОПС
- 28.Младинска организација на Демократска обнова за Македонија (МОДОМ)

Издавањето на оваа публикација беше делувано поддржана од УНФПА, Фондот за население на ОН. Ставовите изразени во овој документ не ги одразуваат ставовите и политичките на УНФПА.

X.E.P.A.
Асоцијација за здравствена едукација и истражување

Даме Груев 1 - 3/15 , 1000 Скопје
тел. 02/3290395, факс: 02/3290395
www.hera.org.mk
hera@hera.org.mk